

ROBERTO STUCKER

Les dones prenen el poder al govern del Brasil

La nova presidenta del Brasil, Dilma Rousseff, s'ha allunyat ràpidament de l'ombra del seu carismàtic predecessor, Lula da Silva. Després d'un any al càrrec, és més popular que no havia estat cap altre president en la mateixa etapa. S'ha envoltat de dones fortes, que ara són les qui remenen les cireres a Brasília.

L'epicentre del poder del Brasil és al quart pis del Palácio do Planalto, de Brasília. Cambrers amb lliurea elegant porten safates de cafè pels passadissos del palau presidencial, funcionaris d'alt rang s'esperen en avantsales i els aparells d'aire condicionat brunzeixen a les oficines.

La ministra d'Urbanisme, Miriam Belchior, camina de pressa pels passadissos per a trobar-se amb la ministra de la Presidència, Gleisi Hoffmann, amb qui parlarà sobre un programa d'inversió de milers de milions de reals per a combatre la pobresa. Pel camí la saluda Ideli Salvatti, la dona que s'encarrega de les relacions del govern amb el Congrés. Dos pisos més avall, la secretària de Premsa, Helena

Chagas, parla per telèfon. A la recepció, unes quantes dones revisen els diaris del dia.

En aquest palau de marbre blanc, mireu on mireu hi veurem ministres, assessores, expertes i sots-secretàries. Només els cambres i els guàrdies de seguretat del vestíbul són homes; a la seu del govern, gràcies a la presidenta Dilma Rousseff, de tota la resta se n'encarreguen les dones.

Rousseff és la primera dona que ha arribat a cap d'estat del país més gran de l'Amèrica Llatina, i ha posat dones a molts dels càrrecs més importants del seu govern. Al gabinet, n'hi ha deu. El seu cercle d'assessors interns és format per dones, amb una sola excepció. Això no té res a veure amb cap quota. "Si pot triar entre un home i una dona amb

les mateixes qualificacions, s'estima més de contractar la dona", diu Gilberto Carvalho, que dirigeix l'oficina presidencial.

Les dones al càrrec. No costa gaire de trobar dones qualificades. Les dones brasileres estudien durant més temps i a les universitats n'hi ha més que no pas homes. Tot i que el país té un bon percentatge de masclisme, la societat en si té característiques matriarcals evidents. Els homes potser manen al carrer, però les dones, a tota la resta.

En un terç de les famílies, les caps de casa són dones. Força sovint, el paper dels homes és només reproductiu. El subsidi familiar, conegut com la *Borsa Família*, se sol pagar a les dones, perquè són més responsables amb els diners. Així i tot, les dones treballadores guanyen un terç menys que no pas els homes en la mateixa posició. Les quotes només existeixen en la política: per llei, el 30% de tots els candidats a les eleccions locals, regionals i parlamentàries han de ser dones.

"Els partits polítics afirmen que no poden trobar prou dones qualificades", diu Marta Suplicy, la vice-presidenta del Senat. "Però això és una excusa. Simplement, no s'hi esforcen prou."

Suplicy és membre del partit del govern, el Partit dels Treballadors (PT), i ha lluitat durant molts anys per la igualtat de sexes. A la dècada de 1980 es va fer un nom a la televisió amb la lluita pels drets dels homosexuals.

Més endavant va arribar a ser l'alcaldessa de São Paulo, la ciutat més gran del país i el centre econòmic. "Abans que fes el discurs inaugural, un polític i també amic em va dir: 'Digues unes quantes paraules maques de benvinguda, però després deixa'm a mi tot el tema pressupostari.'" "Abans de res, vaig haver d'aclarir-li qui havia estat elegit alcalde", explica Suplicy.

Els enemics més aferrissats dels moviments a favor de les dones són al Congrés brasiler. Els grups religiosos i les aliances patriarcals masculines bloquegen tots els intents de liberalització, en qüestions com per exemple l'avortament. "Per sort, tenim un govern fort, i ho hem d'agrair a la presidenta", diu Suplicy.

Una reforma efectiva. Gilberto Carvalho, el popular cap de l'oficina presidencial, és l'únic home influent. Carvalho va assessorar el predecessor de Rousseff, Lula da Silva, durant vuit anys, i ningú com ell no sap obrir-se camí pels passadissos laberíntics del poder. *Gilbertinho*, com l'anomenen afectuosament les dones de Rousseff, és com una mena de germà gran, per a elles. El consulten cada vegada que s'emboquen amb les minúcies de l'aparell de l'estat, i el visiten quan la presidenta les renya. "Sóc el responsable de la part femenina", diu Carvalho.

Carvalho recorda que, en temps de Lula, els homes sovint feien servir expressions masclistes al palau presidencial. Això no va impedir, però, que Lula preparés una dona com a successora seva. I la va encertar: ara, Rousseff governa estrictament el bastió tradicionalment masculí de Brasília.

Ja ha reemplaçat set ministres, sis dels quals per escàndols de corrupció. Els patriarques dels partits afectats dins la seva coalició de govern la van amenaçar, però la presidenta no es va deixar intimidar. La reforma política de Rousseff ha estat clarament eficaç. Cap dels seus predecessors no havia arribat a ser tan popular com ella només un any després d'haver arribat a la presidència. No va trigar gaire a allunyar-se de l'ombra de Lula, que havia esdevingut un heroi nacional. Tots dos encara mantenen una relació estreta, i Rousseff visita Lula un cop al mes a São Paulo, on rep tractament contra el càncer de laringe.

Un altre estil. Però la dama de ferro del Brasil té un estil de lideratge molt diferent del del seu predecessor. "Lula actuava per impulsos i per instint", diu Carvalho. Rousseff, en canvi, es distancia més del seu personal i odia el tracte amb els peixos grossos dels partits, governadors i parlamentaris. Cada setmana, Lula viatjava de l'una punta a l'altra del país gegant que governava, i poques vegades es va estar més de dos dies seguits a la capital. A la seva successora, però, és més probable trobar-la en a l'escriptori que no a l'Airbus del govern. També hi ha grans diferències en la manera d'enfocar la política exterior. Lula va

rebre Mahmud Ahmadinejad amb els braços oberts, però, en canvi, durant el seu últim viatge per l'Amèrica Llatina el president de l'Iran va evitar el Brasil deliberadament. Això en part és perquè, fins i tot abans d'arribar a la presidència, Rousseff havia criticat el tracte medieval que les dones reben sota el règim de Teheran.

Rousseff viu al Palácio da Alvorada, la residència oficial del president brasiler, juntament amb la seva mare i la seva tia. El seu confident més proper és Carlos Araújo, un antic guerriller i company de lluita que també és el seu ex-marit i el pare de la seva filla.

El diari *O Globo* sol parlar de "les amazones del PT" per a anomenar les dones més poderoses del gabinet de Rousseff. El grup l'integren la ministra de la Presidència, la ministra d'Urbanisme i la ministra de Relacions Institucionals, que s'encarrega del contacte amb el Parlament.

Una administradora implacable.

La més coneguda d'aquest trident és la ministra de la Presidència de Rousseff, Gleisi Hoffmann, d'origen alemany. Aquest nom tan poc usual de la ministra és fruit d'un error de transcripció en el seu certificat de naixement: els seus pares l'havien volgut anomenar Grace, en honor de l'estrella de Hollywood Grace Kelly. Al principi, els homes del Congrés es van burlar de la dona rossa d'ulls color de mel, i l'anomenaven la "Barbie de Dilma". Però Hoffmann és una administradora implacable, i ben aviat els va saber posar a ratlla.

Té una tasca principal: aprovar mesures importants del govern que estan atrapades en la burocràcia o encallades per culpa dels obstacles que hi posen els parlamentaris. En aquests moments, Hoffmann supervisa el finançament dels estadis que acolliran la Copa del Món de Futbol el 2014, a més de l'ampliació dels ports i projectes relacionats amb l'energia.

De petita volia ser monja. Després va estudiar Marx i Engels i es va unir als comunistes. A final de la dècada dels 80 es va afiliar al Partit dels Treballadors de Lula. Més endavant la van contractar com a directora de finances de la presa hidroelèctrica d'Itaipú. El personal del palau presidencial recorda el moment en què va presentar els

FABIO RODRIGUES

BETO OLIVEIRA

Dalt, Gabriela Gleisi i la seua filla Gabriela. Baix, Miriam Belchior.

comptes de la companyia al president del Brasil d'aleshores, Itamar Franco. "Sí que en sap alguna cosa, de matemàtiques!" va dir, sorprès, tot i que posteriorment es va disculpar per la relliscada.

"Les dones han de treballar el doble que els homes per a obtenir el mateix reconeixement", diu Hoffmann. La seva oficina al palau presidencial sembla que sigui al bell mig de la sabana. Un cel espectacular plana damunt el paisatge verd. A l'ampit de la finestra, hi té fotos dels seus dos fills.

La que porta els pantalons a casa. Poques vegades arriba a casa abans de les deu del vespre, quan ja dormen. Una treballadora domèstica se'n fa càrrec. "En aquest país, això és molt típic: les dones tenen cura de les

dones", explica Hoffman. Hi ha uns 7,5 milions de treballadores domèstiques a les llars del Brasil. "Treballen de valent, però no tenen tants drets com la majoria dels treballadors", afegeix Hoffmann.

La dona de fer feines de Gleisi Hoffmann té els caps de setmana lliures, i aleshores ella es reparteix la feina de casa amb el seu marit, el ministre de Comunicació, Paulo Bernardo. Gleisi és la seva superior a les reunions de gabinet, admet Bernardo, però insisteix que no hi ha rivalitat entre ells. "Els meus rivals diuen que per a mi no ha canviat res —explica—. Diuen que Gleisi ja era la que portava els pantalons a casa."

Jens Glüsing
© Der Spiegel

Traducció de Paula Arnas Antolín